

УДК 911.3

Черненко А.П.

*СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ*

Актуальність теми. У розвитку вітчизняного туристичного руху помітну роль відіграє спортивний туризм. По суті він є однією з найдоступніших і масових форм активного відпочинку, пізнання та вивчення навколишнього світу.

Актуальність та доцільність наукового пошуку в даному напрямі зумовлені соціальною значущістю та актуальністю проблеми формування і культивування здорового способу життя населення, забезпеченням його фізичного, здоров'я.

Метою є розгляд та аналіз спортивного туризму в Україні.

Об'єктом дослідження є індустрія спортивного туризму, *предметом дослідження* є розвиток спортивного туризму в Україні.

Теоретичною основою даного дослідження стало вивчення й творче переосмислення основних досягнень вітчизняної науки в галузі організації туризму.

Практичне значення роботи полягає у науковому обґрунтуванні сучасного стану та перспектив розвитку спортивного туризму в Україні.

Спортивний туризм - вид спорту, в основі якого лежать змагання на маршрутах, що включають подолання категоризованих перешкод у природному середовищі (перевалів, вершин (у гірському туризмі), порогів (у водному туризмі), каньйонів, печер та ін.), і на дистанціях, прокладених у природному середовищі й на штучному рельєфі [32, с. 16].

Спортивний туризм є офіційно визнаним видом спорту в Україні, його включено до Єдиної спортивної класифікації України з видів спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор

Так, за підсумками 2009 р. у складі Федерації спортивного туризму України діє 27 територіальних осередків, які налічують у своїх рядах – 9

749 індивідуальних членів та 121 колективний член, серед яких 3 463 особи та 82 414 гуртківців туристсько-спортивних гуртків у закладах освіти [32].

Перше місце по кількості походів серед видів спортивного туризму займає пішохідний (421), друге – водний (320), третє – гірський (282), четверте – велосипедний (101), п'яте – спелеотуризм (87), шосте – лижний (65), сьоме – вітрильний туризм (60).

Нині (станом на 01.10.2009 р.) в Україні діє 1,7 тисячі дитячо-юнацьких спортивних шкіл, з них 253 спеціалізовані. Фізичною культурою і спортом тут займаються понад 700 тисяч дітей та молоді, або 13,5 відсотка від загальної кількості учнівської молоді у віці від 6 до 18 років (у 2009 році - 11,3 відсотка).

У системі резервного спорту – 18 спеціалізованих навчальних закладів, де підвищують свою майстерність 5,4 тисячі дітей.

У листопаді 2009 р. постановою Кабінету Міністрів затверджено Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу, яке розробили фахівці Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту. Вперше за роки незалежності України діяльність ДЮСШ унормована.

Окрім уже традиційних щорічних юнацьких та молодіжних чемпіонатів України, великої популярності набули Всеукраїнські змагання серед учнів 5-10 класів "Ігри чемпіонів". Нашими партнерами у їх проведенні є Міністерство освіти і науки, Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх", Національний олімпійський комітет України та Асоціація атлетів "Клуб "Біола".

Понад 600 тисяч дітей щороку беруть участь у Всеукраїнських змаганнях з футболу Кубок націй "Данон" на призи клубу "Шкіряний м'яч". Змагання проходили за підтримки Мінсім'ямолодьспорту та Міносвіти.

Отже, можна з упевненістю стверджувати, що розвиток дитячо-юнацького туризму в Україні за останні роки стабілізувався, а деякі показники свідчать про покращення стану туристсько-краєзнавчої роботи. Так, розвивається мережа центрів (станцій) туризму і краєзнавства, зросла кількість гуртків та дітей в них

На сьогодні завдання по розвитку системи дитячо-юнацького туризму слід зосередити на: розробці регіональних програм розвитку дитячо-юнацького туризму та краєзнавства, в основі яких має бути розширення мережі закладів туристсько-краєзнавчого профілю та дитячих туристсько-краєзнавчих об'єднань в навчальних закладах; організації змістовного оздоровлення та екскурсійного обслуговування учнівської молоді; підготовці кадрів системи дитячо-юнацького туризму та краєзнавства.

У туристському спортивному русі помітно зросла комерційна складова. Вона полягає в тому, що досить велика кількість підприємців зі сфери туристського бізнесу, інформаційно-рекламної області, а також державно-управлінських і освітніх структур намагаються знайти себе в

секторі спортивного туризму, вважаючи, що в перспективі він може принести значні фінансові й інші дивіденти.

Іншою тенденцією розвитку спортивного туризму є помітна демократизація відносин між людиною, державою й природою, зникнення одних і поява інших заборон і обмежень. І як наслідок усього цього помітне зниження керованості в русі.

Одним з напрямків розвитку спортивного туризму полягає в тому, що трохи сповільнився ріст складності походів, а також з'явилася потреба в пошуку більш складних маршрутів у вже давно відомих і доступних районах країни.

Останньою особливістю розвитку спортивного туризму є те, що він, як і вся Україна, входить у смугу великого державного регулювання всіх процесів, і як наслідок цього, виникає велика увага з боку держави за його розвитком. Більше того, спортивний туризм став якоюсь зоною боротьби зацікавлених у його розвитку міністерств і відомств, які курирують питання спорту, турбізнесу й освіти.

Аналіз стану розвитку спортивного туризму в Україні показує, що для стабілізації ситуації та подальшого його розвитку нагальною потребою стала консолідація зусиль туристської громадськості країни у створенні потужної громадської організації як авангарду туристсько-спортивного руху.

Докладний аналіз стану справ дав змогу розробити та затвердити Програму діяльності Федерації спортивного туризму України щодо розвитку спортивного туризму.

Працюючи над виконанням завдань Програми Федерації щодо розвитку спортивного туризму в Україні, президія Федерації забезпечила створення нормативно-правової та інформаційно-методичної бази подальшого розвитку спортивного туризму в Україні, здійснила необхідні заходи для його організаційного та кадрового забезпечення

Враховуючи стан розвитку спортивного туризму в Україні, рівень розбудови та відповідність діяльності Федерації спортивного туризму України вимогам Закону України “Про фізичну культуру і спорт”, Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту наказом від 29 жовтня 2002 р. № 2331 присвоїв їй статус національної спортивної федерації.

На засіданні президії Федерації спортивного туризму України 9 жовтня 2005 р. прийнято нову програму діяльності Федерації на 2005–2009 рр. “Спортивний туризм – спорт, дозвілля, виховання”.

Метою Програми є створення комплексної системи сприяння подальшому розвитку спортивного туризму як масовому самодіяльному виду спорту та спорту вищих досягнень.

Висновок. Отже, проаналізувавши усе вищевикладене, можна зробити наступні висновки та узагальнення: спортивний туризм в Україні є національним видом спорту, що має багаторічні традиції. Він містить у собі не тільки спортивну складову, але й особливу духовну сферу, і спосіб

життя самих аматорів мандрівок. Центрами розвитку спортивного туризму, як і раніше, залишаються некомерційні клуби туристів («турклуби»), хоча багато туристів займаються ним самостійно; розвиток цієї багатогранної громадської діяльності спортивного туризму неможливий без організаційно-територіальної структури; останнім часом спортивному туризму як ефективному засобу залучення населення до здорового способу життя стало приділятися значно більше уваги з боку органів державної влади. За підсумками 2008 р. у складі Федерації спортивного туризму України діє 27 територіальних осередків, які налічують у своїх рядах – 9 749 індивідуальних членів та 121 колективний член, серед яких 3 463 особи та 82 414 гуртківців туристсько-спортивних гуртків у закладах освіти.

1. Закон України "Про туризм" від 15.09.1995 N 324/95-ВР із змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2004, N 13, ст. 180. 2. Булашев О. Я. Теорія і методика спортивного туризму для студентів першого курсу (за кредитно-модульною системою). – Х.: ХДАФК, 2007. – С. 13. 3. Гротова А.П. Туристичний похід вихідного дня. – К.: ПРООН, 2002. – 293 с. 4. Іванух Р., Жученко В. Стратегічні проблеми розвитку рекреаційно-туристичного комплексу України // Економіка України, 2005, №1. – 67 с. 5. Інформаційні матеріали щодо стану розвитку спортивного туризму в Україні // Матеріали засідання та проекти документів. – Чернівці: Б. в., 2007. – С. 8. 6. www.fstu.org.ua/ - Офіційний сайт Федерації спортивного туризму України.